

Sygn. akt IV Ca 47/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 marca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący SSO Mariusz Struski

SSO Jolanta Deniziuk (spr.), del.SSR Beata Kopania

Protokolant: sekr. sądowy Agnieszka Sobocińska

po rozpoznaniu w dniu 22 marca 2013 r. w Słupsku

na rozprawie

sprawy z powództwa B. B.

przeciwko Powiatowi (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Rejonowego
w Człuchowie z dnia 16 listopada 2012r., sygn. akt I C 347/12

1. zmienia zaskarżony wyrok, w ten sposób, że zasądza od pozwanego Powiatu (...) na rzecz powódki B. B. kwotę 425 (czterysta dwadzieścia pięć) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 7 lutego 2012 roku do dnia zapłaty oraz zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 107 (sto siedem) złotych tytułem kosztów procesu,
2. zasądza od pozwanego Powiatu (...) na rzecz powódki B. B. kwotę 90 (dziewięćdziesiąt) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt IV Ca 47/13

UZASADNIENIE

Powódka B. B. wystąpiła przeciwko Powiatowi (...) pozew o zapłatę kwoty 425 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 7.02.2012r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie kosztów procesu, uzasadniając, że w dniu 22.06.2004r. Wydział Komunikacji Starostwa Powiatowego w C. na pokwitowaniu zapłaty akcyzy dokonał adnotacji o rejestracji dla R. B. samochodu marki O. (...) nr rej. (...), który to pojazd R. B. wcześniej nabył z terenu Unii Europejskiej. Powódka, jako spadkobierczyni po R. B., wskazała, że rzeczywiste koszty związane z wystawieniem i dostarczeniem karty pojazdu oraz niezbędnymi czynnościami administracyjnymi związanymi z w/w dokumentu są wielokrotnie niższe, niż pobierana opłata oraz że praktyka nakładania takiej opłaty jest niezgodna z obowiązującym w Polsce od 1.05.2004r. prawem Wspólnot Europejskich.

W sprzeciwie od wydanego w dniu 11.07.2012r. w sprawie o sygn. akt I Nc 401/12 przez Sąd Rejonowy w Człuchowie nakazu zapłaty uwzględniającego powództwo pozwany domagał się odrzucenia pozwu i zasądzenia od powódki na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych ewentualnie oddalenia powództwa w całości. Żądanie odrzucenia pozwu strona uzasadniał niedopuszczalnością drogi sądowej w przedmiotowej sprawie

z uwagi na fakt, że opłata za wydanie karty pojazdu mieści się w art. 60 pkt 7 ustawy o finansach publicznych i stanowi niepodatkowe należności budżetowe pobierane przez samorządowe jednostki budżetowe na podstawie odrębnych umów, a zatem istnieje konieczność stosowania w niniejszej sprawie trybu postępowania opartego odpowiednio na przepisach kodeksu postępowania administracyjnego i ordynacji podatkowej – dział III. Gdyby jednak droga sądowa była dopuszczalna, pozwany wskazał, że roszczenie powódki dotyczy świadczenia publicznego, a generalną regułą obowiązującą w przepisach prawa administracyjnego jest reguła osobistego charakteru uprawnień publicznoprawnych - uprawnienia publicznoprawne nie przechodzą na następców prawnych, co oznacza brak legitymacji czynnej po stronie powódki.

Rozpoznając sprawę w I instancji Sąd Rejonowy ustalił, że R. B. w dniu 21.06.2004r dokonał rejestracji samochodu marki O. (...) nr rej. (...). Podczas rejestracji uiścił opłatę w wysokości 500 zł za kartę pojazdu, zgodnie z § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 roku w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu (Dz. U. Nr 137, poz. 1310).

Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 17.01.2006r. w sprawie o sygn. akt 6/04 uznał, że przepis § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 roku w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu (Dz. U. Nr 137, poz. 1310) jest niezgodny z art. 77 ust. 4 pkt 2 i ust. 5 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2005 roku, Nr 108, poz. 908 ze zm. i art. 92 ust. 1 i art. 217 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W związku z tym w dniu 28.03.2006r. zostało wydane rozporządzenie Ministra Transportu i Budownictwa (Dz. U. z 2006 roku, Nr 59, oz. 421), w którym w § 1 ust. 1 ustalono wielkość opłaty za wydanie karty pojazdu w wysokości 75 zł. Przedmiotowe rozporządzenie weszło w życie w dniu 15.04.2006r.

Jak dalej ustalił Sąd Rejonowy, w dniu 22.01.2007r. R. B. zmarł, a spadek po nim w całości nabyła powódka B. B. na podstawie prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w Człuchowie z dnia 25.11.2010r. wydanego w sprawie o sygn. akt Ns 251/10.

Powódka pismem z dnia 23.01.2012r. wezwała pozwanego Powiat (...) do zwrotu kwoty 425 zł. Pozwany otrzymał to wezwanie w dniu 30.01.2012r., jednakże żądanej kwoty nie zapłacił.

Mając na uwadze tak ustalony stan faktyczny sprawy Sąd Rejonowy w Człuchowie wyrokiem z dnia 16 listopada 2012r. oddalił powództwo B. B..

Sąd Rejonowy zważył, że droga sądowa jest w niniejszej sprawie dopuszczalna, co potwierdził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 6.06.2012r. (sygn. akt III CZP 24/12). Sąd I instancji podzielił pogląd pozwanego, że opłata za kartę pojazdu – stosownie do art. 60 pkt 7 ustawy z dnia 27.08.2009r. o finansach publicznych - to świadczenie publiczne, a tym samym jako uprawnienie publicznoprawne nie przechodzi na następców prawnych, w związku z czym nie przeszło przedmiotowe roszczenie na powódkę w wyniku spadkobrania po R. B.. Powódka nie jest zatem czynnie legitymowana w niniejszej sprawie. Do spadku nie należą bowiem prawa majątkowe i obowiązki o charakterze publicznoprawnym, wynikające z przepisów należących do innych działów prawa. Opłata za kartę pojazdu była należnością o charakterze wprawdzie nie podatkowym, ale również w razie jej pobrania przed dniem 1.01.2010r. stanowiła z istoty swojej świadczenie publicznoprawne, wynikała z przepisu ustawowego, była świadczona na rzecz podmiotu publicznego, a zakwestionowanie dotyczyło tylko jej wysokości określonej na podstawie aktu wykonawczego do ustawy Prawo o ruchu drogowym, jakim było rozporządzenie Ministra Infrastruktury z 2003 r.

Z rozstrzygnięciem Sądu Rejonowego nie zgodziła się powódka, która zaskarżając wyrok w całości, podniosła zarzuty naruszenia prawa materialnego, tj. art. 87 ust. 1 oraz art. 91 Konstytucji w zw. z art. 90 TWE poprzez nieuwzględnienie pierwszeństwa prawa wspólnotowego, art. 410 kc w zw. z art. 405 kc polegające na jego niezastosowaniu mimo wystąpienia przesłanek ku temu, jak i art. 409 kc oraz art. 411 kc przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że samo wydatkowanie korzyści zwalnia z obowiązku zwrotu, a ponadto, że liczenie się z obowiązkiem zwrotu korzyści powinno zostać wykazane przez powódkę. W konsekwencji apelująca domagała się zmiany zaskarżonego wyroku w

całości przez uwzględnienie powództwa, jak i zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powódki jest zasadna i z tego tytułu orzeczenie Sądu Rejonowego podlegało zmianie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że, bacząc na treść art. 382 kpc, sąd apelacyjny ma nie tylko uprawnienie, ale wręcz obowiązek rozważenia na nowo całego zebranego w sprawie materiału oraz dokonania jego własnej, samodzielnej i swobodnej oceny, w tym oceny zgromadzonych dowodów (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17.04.1998r., II CKN 704/97, OSNC 1998 nr 12, poz. 214). Sąd II instancji nie ogranicza się zatem tylko do kontroli sądu I instancji, lecz bada ponownie całą sprawę, a rozważając wyniki postępowania przed sądem I instancji, władny jest ocenić je samoistnie. Postępowanie apelacyjne jest przedłużeniem procesu przeprowadzonego przez pierwszą instancję, co oznacza, że nie toczy się on na nowo.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwolił Sądowi rozpoznającemu apelację na konstatację, że dokonane przez Sąd Rejonowy rozstrzygnięcie, jak i wnioski wywiedzione z przeprowadzonego postępowania dowodowego skutkujące wydaniem zaskarżonego wyroku nie były prawidłowe. Sąd Okręgowy władny był zatem do innej, niż Sąd Rejonowy, oceny okoliczności powoływanych przez strony w toku postępowania sądowego przed obiema instancjami. Czyny to w konsekwencji zarzuty apelacji zasadnymi.

Zważyć należało, że Sąd I instancji odmówił uwzględnienia powództwa w istocie wyłącznie z tego powodu, że zakwalifikował należność dochodzoną przez powódkę do świadczeń publicznych, uznając tym samym, że jako uprawnienie publicznoprawne, nie przechodzi ono na następców prawnych, w związku z czym przedmiotowe roszczenie nie przeszło na powódkę w wyniku spadkobrania po R. B.. Konsekwentnie Sąd Rejonowy uznał, że powódka nie jest czynnie legitymowana w niniejszej sprawie.

Z powyższym stanowiskiem Sądu I instancji nie sposób jest się zgodzić. W pierwszej kolejności podzielić należało pogląd Sądu, że nie zamykał drogi sądowej w niniejszej sprawie fakt wejścia w życie z dniem 1.10.2010r. ustawy z dnia 27.08.2009r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 157, poz. 1240) . Art. 60 zawiera definicję środka publicznego są nimi nieopodatkowane należności budżetowe o charakterze publiczno-prawnym, obejmujące, stosownie do pkt 7, dochody pobierane przez państwowe i samorządowe jednostki budżetowe na podstawie odrębnych ustaw. Regulacja zawarta w art. 67 cytowanej ustawy nakazywała jednocześnie , by do spraw nieuregulowanych tą ustawą stosować przepisy ustawy - Kodeks postępowania administracyjnego i odpowiednio przepisy działu III ustawy z dnia 29.08.1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60, z późn. zm.). Jednak na uwadze mieć należało, że po pierwsze opłata za wydanie karty pojazdu w przedmiotowej sprawie została pobrana jeszcze przed dniem 1.10.2010r., kiedy przepisy te nie obowiązywały, a ponadto, i co ważniejsze, decydujące znaczenie ma w niniejszej sprawie wskazana przez powódkę podstawa prawna dochodzonego przez nią roszczenia. W każdym bowiem przypadku o dopuszczalności drogi sądowej decyduje sformułowane żądanie (por.: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16.05.2007 r., III CZP 35/2007, OSNC 2008/7-8 poz. 72).

Nie ma wątpliwości, że powódka swe żądanie oparła na instytucji świadczenia nienależnego. Istotnym jest, że stosownie do przepisu art. 187 § 1 kpc, obowiązkiem powódki było, a obowiązkowi temu, co należy podkreślić, podołała, uczynić zadość warunkom pozwu poprzez dokładne określenie żądania i przytoczenie okoliczności faktycznych uzasadniających to żądanie. Powódka w treści wywiedzionego przez siebie pozwu wyraźnie wskazała, że domaga się zapłaty kwoty 425 zł na podstawie przepisów kodeksu cywilnego, w szczególności przepisu art. 410 § 2 kpc. Zważyć należy, że, jak wynika z wyroku wydanego przez Sąd Najwyższy w dniu 27.10.1999r. w sprawie III CKN 407/98, (LEX nr 50697) wprawdzie kwalifikacja prawna dochodzonego roszczenia należy do sądu, ale nie można wykluczyć, że powołanie przez stronę określonej normy prawa materialnego jako mającej stanowić podstawę rozstrzygnięcia o tym roszczeniu wiąże sąd w tym sensie, że stanowi uzupełnienie okoliczności faktycznych określających żądania pozwu (art. 321 § 1 k.p.c. w zw. z art. 187 par. 1 k.p.c.). Ponadto w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że wskazanie przez powoda przepisów prawa materialnego mających stanowić podstawę prawną orzeczenia, chociaż

nie jest wymagane zgodnie z art. 187 § 1 kpc i zasadą *da mihi factum dabo tibi ius*, to nie pozostaje bez znaczenia dla przebiegu i wyniku sprawy, gdyż pośrednio określa także okoliczności faktyczne uzasadniające żądanie pozwu (zob. m. in. wyrok z dnia 23 lutego 1999 r., I CKN 252/98, OSNC 1999 nr 9, poz. 152; wyrok z dnia 27 października 1999 r. III CKN 407/98, LexPolonica nr 402137 oraz wyrok z dnia 17 grudnia 2003 r., IV CK 305/02, LexPolonica nr 365240).

W powyższym kontekście uznać należało, że powódka wyraźnie sprecyzowała podstawę dochodzonego przez siebie roszczenia, nadto nie pozostaje ona w sprzeczności z powyżej wskazaną zasadą dopuszczalności drogi sądowej w sprawach, w których roszczenie o zwrot opłaty za kartę pojazdu dotyczy okoliczności faktycznych powstałych przed wejściem w życie ustawy o finansach publicznych z dnia 27.08.2009r. Jeżeli zatem żądanie ma postać roszczenia cywilnoprawnego, a tak zostało sformułowane roszczenie w przedmiotowej sprawie przez stronę powodową, to niewątpliwie żądanie zwrotu nienależnego świadczenia należy do spraw rozpoznawanych przez sąd powszechny, jest sprawą cywilną i roszczenie to na zasadach ogólnych podlega dziedziczeniu przez osoby do tego uprawnione

W przedmiotowej sprawie strona powodowa w powołaniu się na art. 410 § 2 kc wykazywała, że było to świadczenie nienależne. Zgodnie z brzmieniem ww. przepisu świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. W niniejszej sprawie zachodził pierwszy z wymienionych przypadków, a mianowicie mąż powódki nie był w ogóle zobowiązany do uiszczenia opłaty za kartę pojazdu określonej w rozporządzeniu z 2003r.

Sąd Okręgowy podziela pogląd strony powodowej, że nie istniała podstawa pobierania kwoty 425 zł. Czyniąc to pozwany pobrał nienależne świadczenie. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25.08.2011r. wydanego w sprawie II CNP 11/11 (LEX nr 960519), „zgodnie z określoną w art. 91 ust. 1 i 3 Konstytucji zasadą pierwszeństwa prawa wspólnotowego, przepis § 1 ust. 1 rozporządzenia (Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 roku) nakładający opłatę objętą zakazem wynikającym z art. 90 akapit pierwszy WE, z uwagi na jego sprzeczność z tym przepisem, stwierdzoną postanowieniem ETS z dnia 10 grudnia 2007 r. C-134/07, nie mógł być w sprawie stosowany i to niezależnie od wyeliminowania go z krajowego porządku prawnego w następstwie stwierdzenia jego niekonstytucyjności wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego o prospektywnym charakterze (uchwały SN z dnia 16 maja 2007 r., III CZP 35/07 i z dnia 2 czerwca 2010 r., III CZP 37/10, OSNC 2011, nr 1, poz. 2).

W konsekwencji zaskarżone orzeczenie Sądu I instancji należało zmienić w ten sposób, że zasądzić od pozwanego na rzecz powódki dochodzoną kwotę w wysokości 425 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 7.02.2012r. do dnia zapłaty oraz kwotę 107 zł tytułem kosztów procesu, o czym Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 385 kpc.

Ustalona wyżej zgodnie z art. 98 § 1 kpc kwota kosztów procesu obejmuje opłatę od pozwu (30 zł), opłatę od udzielonego pełnomocnictwa (17 zł) oraz koszt zastępstwa prawnego powódki w postępowaniu przed I instancją określony zgodnie z § 6 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.)

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd II instancji orzekł przy uwzględnieniu wyniku postępowania na podstawie art. 98 § 1 kpc i art. 108 § 1 kpc, zasądając od pozwanego na rzecz powódki kwotę 90 zł obejmującą opłatę od apelacji (30 zł) oraz koszty zastępstwa prawnego w postępowaniu apelacyjnym w wysokości 60 zł, zgodnie z § 12 ust. 1 pkt 1) w zw. z § 6 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.)